

Tiszteletjeggyel

A gagyí kora?

Kocsis Zoltán kifakadása intő jel. Kocsis olyan művész, aki sokat megélt, sok harcot megharcolt, s nem kezd károgni egykönnyen, megalapozatlanul. Temérdek keserűségnek kellett összegyűlnie benne, hogy úgy nyilatkozzék, mint ahogy nyilatkozott. Soha nem szűkölködött sikereiben: ha mostantól csupán az emlékeiből élne, akkor is gazdagabb pályát futott volna be, mint sokan mások az aggastyánkorukig. Kocsis azonban még további húsz-huszonöt évre tervez, s ebben nem feltétlenül partnere a kor, amely a kö-vetkező húsz-huszonöt esztendő művészeti életét financiálisan berendezni hivatott. Igaza volna Kocsis Zoltánnak: tényleg a gagyí kora jön? Netán már javában benne is élünk?

A gagyí mellett Kocsis másik emlegetett kulcsszava a Megasztár. Ez a csúfondáros szóalkotás, amely önmagában is merénylet a jó ízlés, a tárgyilagosság, a polgári mértéktartás ellen. Államilag engedélyezett, olykor támogatott bulvártévék szokás szerint nagyobbak és jelentősebbnek hazudják magukat a valóságosnál, mert így vonzóbbnak tudják feltüntetni tájékozatlan közönségük szemében a zenei szupergagyit. A legnagyobb lépték pedig a globális lépték, melynek tiszavirág életű mértékegysége a „megasztár”. Ezek a „megasztárok” azonban reménytelenül lokálisak. Nyelvhez, pihekönnyű sláger-tradíciókhoz, egy szivárványos nemzeti kultúra tajtékos felszínéhez kötöttek. A vízesés is sok buborékot produkál, melyek aztán a csendesebb folyószakaszokon törvényszerűen szétpukkannak.

Ki-mit-tudós romantikára alapozott művilág ez, a ki-mit-tudós tehetségkutatás olykor spontán kincstalálásának, ösztönös zsenialitásának élménye nélkül. Voltaképp semmi baj ezzel: mindig volt ponyva, mindig volt orfeum. A szép színésznőcskéket is mindig támogatta az önzetlen mecénás, de eközben tudta: ha valóságos értékről van szó, az Operába vagy a Zeneakadémiára kell mennie. Kocsis Zoltán felháborodása, hogy a jelenkori (gagyí) állam a Megasztárt támogatja vagy részesíti előnyben a komoly, megrendítő, teljesítményelvű művészettel szemben, annak a ténynek az elképedt konstataciója: a szép színésznőcské a hivatalos értékrendben immár az operai koloratúrszopránok elé vágta. Minden korban volt hajlandóság e tetszetős helycserére, ha a politikai elit sekélyes ízlésű és műveletlen volt – de legalább szégyellték magukat emiatt. Az újdonság most az, hogy nem takargatják a gagyí megdicsőülését – sőt, megdicsérik magukat érte: mennyire mentesek mindenemű képmutatástól.

Szerencsére Kocsis hamisítatlan értelmiségi. Az értelmiségi akkor is az érték pártján áll, ha ez a kiállítás nem népszerű, nem kifizetődő. Ugyanakkor Kocsis, sajnos, hamisítatlan értelmiségi. Az értelmiségi úgy gondolja: elég kiállni a vitathatatlan érték mellett – ettől a hatalom elszégyelli és haptákba vágja magát, aminek mindjárt konkrét költségvetési következményei is lesznek.

Nos, a gagyí kor gagyí hatalma az értelmiségi aggályokon is könnyedén túltette magát.

Átmenetileg ugyan a kultúrakormányzást még a kultúra embereivel intézi, de lesz ez még így se. A tömegdemokrácia „egy ember – egy voks” képlete, a szavazatmaximalizás mindent felülíró logikája nem kedvez az elmélyült kultúrafelfogásnak. Rövid távú politikai haszon nem remélhető Kocsis Zoltán közönségétől – a Megasztár őrzőjei többen vannak. Ezért naivitás némileg a komolyzenei publikum elpocsolyásodásáról is borongani. A választási ciklusok legfeljebb négyévesek, míg egy polgári zenei műveltség megszerzése sokszor négy év. Energiát kell belé fektetni, s nem igazán lehet kiszavazó show-t kreálni belőle, mint a Megasztárból. Ki kell mondani: a Kocsis Zoltánok, sőt maguk a szimfonikus zenekarok a bulvártévék és a bulvárkormányok szemszögéből messzemenően haszontalanok.

És mégis, mégis fáradozni kell. Hol van az megírva, hogy a demokrácia a parttalan gagyí birodalma legyen? Sehol nincs kódolva az alkotmányban, de nincs kódolva a társadalmi hagyományokban sem. A nívótlan többség terrorja épp olyan diktatúra, mint a nívótlan kisebbségé. Nincs más út: a kultúra elkötelezettjeinek ki kell állniuk a pástra, s közölni a döntéshozókkal, mi a kultúra. Ugyanis a döntéshozók a jelek szerint vagy nem tudják, vagy rosszul tudják, mi a kultúra. Piaccgazdasági törvényszerűségekre hivatkoznak, ugyanakkor más kultúrországokban, ahol az értelmiségi kiálltak arra a bizonyos pástra, nehezen hihető, hogy más piaccgazdasági törvényszerűségek érvényesülnének. *Csontos János*

A Nemzeti Filharmonikusok új évadja

Beszélgetés Kovács Géza igazgatóval

– Óriási várakozás előzte meg a Nemzeti Hangversenyterem megnyitását, különösen éppen a Nemzeti Filharmonikusok részéről, hiszen a két együttes nem csupán egy új fellépési helyszín lehetőségét, hanem próbatertmet, sőt otthont is kapott az intézmény létrejöttével. Mennyire felel vagy éppen nem felel meg e várakozásoknak a Művészetek Palotája? Igazgatói szemmel milyen évad elé néznek a Nemzeti Filharmonikusok?

– Nagyon sok vita után, valóban nagy várakozással költöztünk ide, és kijelenthetem, hogy ezek a várakozások teljesültek, hiszen Közép-Európa legnagyobb és legdrágább kulturális beruházásába érkeztünk. A sajátos, PPP-rendszerű beruházást nem az állam finanszírozta, hanem csak garanciát vállalt a költségek visszafizetésére. Amikor március 14-én, a megnyitó ünnepségen meglehetősen sokan álltak a színpadon, és még az

sem volt egyértelmű, ki kapja meg a ház szimbolikus kulcsát és ki nem, megnyugodhattunk: végérvényessé vált, hogy az épület itt van, mi itt állandó lakosok vagyunk és legfőképp a koncertterem kiváló.

Aki csak kicsit is nyomon követte a Nemzeti Filharmonikusok nem egyszer hányattott sorsát, az tudja, hogy az intézmény a kilencvenes évek elején, még Magyar Állami Hangversenyzenekarként, a Nemzeti Filhar-